

Ämnesprov, läsår 2016/2017

Samhällskunskap

Delprov A

Årskurs

9

Elevens namn och klass/grupp

Till dig som ska göra provet!

- Tänk på att alla uppgifter ger dig möjlighet att visa belägg för nivå E. Försök därför att skriva det du kan även om uppgiften känns svår.
- Många uppgifter ger dig möjlighet att också visa belägg för nivå C och A. De små rutorna vid varje uppgift visar vilken nivå uppgifterna går till.

 Uppgiften ger dig möjlighet att visa belägg för nivå E.

 Uppgiften ger dig möjlighet att visa belägg för nivå E och C.

 Uppgiften ger dig möjlighet att visa belägg för nivå E, C och A.

- Tänk på att vid de uppgifter där du ska skriva en bokstav, siffra eller ett kryss bara skriva **ett** tecken vid varje ruta eller rad.

I tankebubblan finns tips om hur du kan göra och vad som är bra att tänka på när du arbetar med uppgifterna.

Diskriminering är inte tillåtet enligt svensk lag.

Markera med kryss om alternativen är exempel på diskriminering enligt svensk lag (Ja) eller inte (Nej)!

Om du sätter två kryss på någon deluppgift räknas ditt svar som ogiltigt på den deluppgiften.

Ja **Nej**

Att en elev som sitter i rullstol inte får vara med på idrotten i skolan.

Att ha kepsförbud i skolans samlingslokal.

Att en arbetsgivare anställer någon med sämre meriter (t. ex. betyg) och svenskt namn istället för någon med bättre meriter och utländskt namn.

Att inte ha möjlighet att välja skola efter intresse.

Att en elev får sänkt betyg på grund av sämre resultat på proven under terminen.

Att personalen på en restaurang slänger ut ett homosexuellt par.

Att matsalen på äldreboendet inte serverar två olika lunchalternativ.

Att bli uppsagd från jobbet på grund av graviditet.

Att elever som slutat på skolan inte får vara på skolan utan tillåtelse.

I rutan kan du läsa begrepp som handlar om ekonomi och arbetsmarknad.

Läs först igenom alla begrepp och fyll sedan i det begrepp som passar bäst i varje mening!

Ett begrepp kan bara användas en gång. Alla begrepp ska inte användas.

arbetslöshetsersättning	disponibel inkomst	konkurrens	patent
barnbidrag	flerbarnstillägg	moms	restskatt
bostadsbidrag	förvärvsarbete	monopol	studiebidrag
bruttolön	inkomstskatt	nettolön	svartarbete
deklaration	kartell	oligopol	utlandsbistånd

Exempel:

Disponibel inkomst är det du har att leva på när du betalat skatt och tagit emot bidrag.

- Den som är arbetslös har ofta rätt till _____.
- Lön innan att skatten dras kallas _____.
- För barn upp till och med 15 år betalas
_____ ut till vårdnadshavaren.
- Den som sommarjobbar och tjänar mer än 18739 kronor* det året måste betala _____.
- När man köper en vara, exempelvis ett nytt tv-spel i en affär betalar man en skatt som kallas _____.
- I Sverige har Systembolaget _____ på alkoholförsäljningen.
- Familjer som har svårt att betala sin hyra kan ansöka om _____.

* Källa: Skatteverket, 2016

Uppgiften fortsätter på nästa sida!

- h) I din _____ redovisar du hur mycket du har tjänat och det räknas ut hur mycket skatt som du ska ha betalat in.
- i) När det bara finns ett fåtal företag inom samma bransch, t. ex. bensinbolag, kallas det _____.
- j) En del av statens skatteintäkter används till att ge _____ till fattiga länder.
- k) Om man får betalt för ett arbete utan att deklarerat och betala skatt för inkomsten brukar det kallas _____.

Kryssa för den förklaring som passar bäst ihop med de olika begreppen!

I varje delfråga ska endast ett kryss sättas ut. Om du markerar fler kryss räknas svaret som ogiltigt.

a) Lobbygrupp

Styrelse för en bostadsrättsförening

Grupp av tjänstemän på ett departement

Intressegrupp som jobbar för att påverka beslut

Medlemmar i ett riksdagsutskott

Ett politiskt ungdomsförbund

b) Opinion

Medborgares åsikter i en fråga

Åsiktsregistrering

Att tvinga på någon sin åsikt

Valresultat

Att vittna i en rättegång

c) Konstitution

Att partier samarbetar

Att muta någon till ett visst beslut

Brott mot mänskliga rättigheter

Lagar för hur ett land ska styras

Politiskt möte

Uppgiften fortsätter på nästa sida!

d) Republik

Ett land där statschefen ärver sitt uppdrag

Ett land där statschefen utses med hjälp av veto

Ett land där statschefen väljs

Ett land som styrs av oppositionen

Ett land där statschefen utser sin efterträdare

e) Oppositionspartier

Partiernas ungdomsförbund

De riksdagspartier som inte sitter i regeringen

De riksdagspartier som sitter i regeringen

Partier som endast finns på kommunnivå

Partier utan partiprogram

f) Korrupktion

Att bli dömd i domstol

Att muta en politiker

Att lämna sitt parti för ett annat

Att rösta åt någon annan i riksdagsval

Att överklaga beslut om en ny lag

Uppgiften fortsätter på nästa sida!

g) Votering

Val till riksdagen

Att föreslå namn på vallistan för ett parti

Att skriva under ett protokoll

Omröstning för att besluta i en fråga

Att göra minnesanteckningar

h) Parlament

Styrelse för ett företag

Att begära ordet

Enpartisystem

Folkvald församling

Lagsamling

i) Proposition

Omröstning i regeringen

Omröstning i riksdagen

Förslag från regeringen

Förslag från en ledamot i riksdagen

Fråga från en ledamot i riksdagen

Uppgiften fortsätter på nästa sida!

j) Fullmäktige

Att ta beslut utan att alla är närvarande

Den person som är högst uppsatt i kommun,
landsting/region

Den folkvalda församling som tar beslut i kommun,
landsting/region

När flera partier samarbetar i riksdagen

Beslut tagna av regeringen

k) Departement

Fackförening

Intressegrupp som försöker påverka riksdagspolitiker

Statlig myndighet

Utskott i riksdagen

Del av regeringens administrativa organisation

l) Minoritetsregering

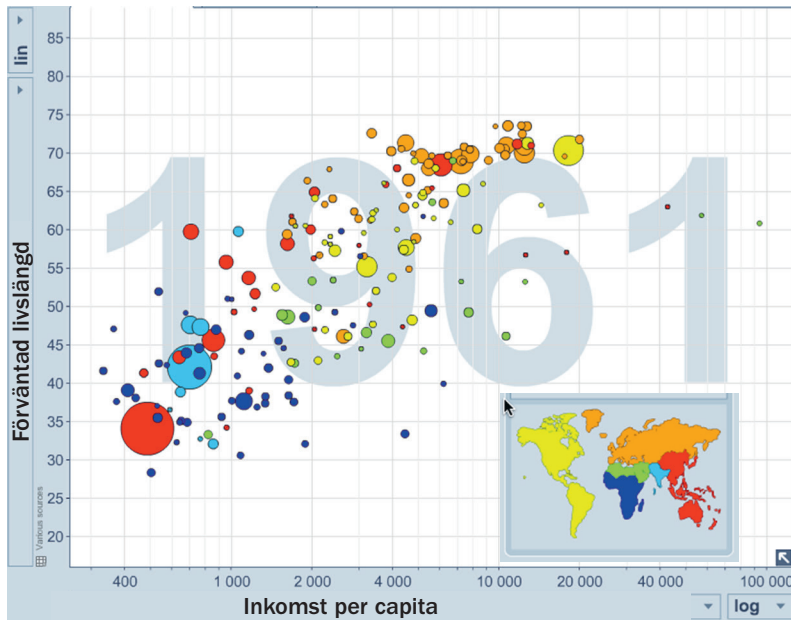
En regering där alla de nationella minoriteterna finns
representerade

En regering som inte har majoritet i riksdagen

Ett parti som förlorat ett stort antal medlemmar

En regering som har majoritet i riksdagen

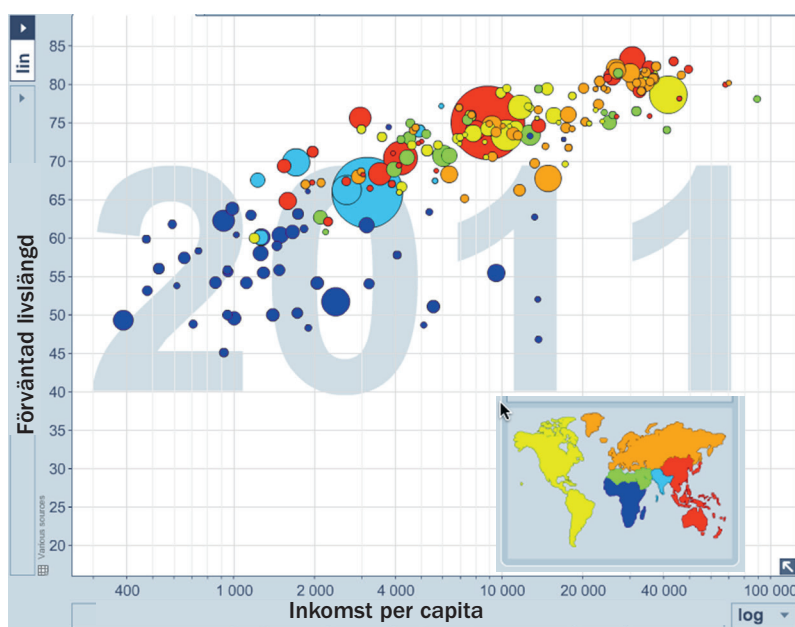
En regering som arbetar med mänskliga rättigheter

Bilderna visar statistik från Gapminder, skapad bl.a. av Hans Rosling, som var professor i internationell hälsa vid Karolinska institutet i Stockholm.

Diagrammen visar läget i världen med 50 års mellanrum, 1961 och 2011.

Färgen på cirkeln visar vilken världsdel ett land ligger i och storleken på cirkeln visar folkmängden i landet. Ju längre uppåt i diagrammet ett land befinner sig desto högre förväntad livslängd har befolkningen. Ju längre åt höger desto högre inkomst har landets befolkning.

Fritt material från www.gapminder.org

Uppgiften fortsätter på nästa sida!

Politiska och ekonomiska förändringar får konsekvenser för olika delar av samhället. **Markera den mest troliga konsekvensen av följande ekonomiska och politiska förändringar!**

Sätt enbart ut ett kryss per deluppgift.

Skriver du fler än ett kryss räknas deluppgiften som ogiltig.

1. Om inkomstskatten sänks kan det leda till...

- fler jobb inom offentlig sektor
- minskat sparande
- ökade bidrag
- ökad konsumtion

2. Om banken höjer räntan kan det leda till...

- att det blir dyrare att ta lån
- högre arbetslöshet
- minskat sparande
- ökad konsumtion

3. Om efterfrågan på en vara minskar kan det leda till att...

- momsens på varan höjs
- priset på varan stiger
- produktionen av varan minskar
- produktionen av varan ökar

Uppgiften fortsätter på nästa sida!

4. **Om arbetslösheten ökar kan det leda till...**

- ökad konsumtion
- ökade momsintäkter
- ökade skatteinkomster
- ökade utgifter för stat och kommun

5. **Om pensionsåldern höjs med två år kan det på kort sikt leda till...**

- minskad arbetslöshet
- minskat sparande
- ökad inflation
- ökade skatteintäkter

6. **Om den svenska kronan ökar i värde i förhållande till andra kan det leda till att...**

- andra valutor blir dyrare
- exporten ökar
- importen ökar
- lönerna måste sänkas

7. **Om inflationen ökar kan det på kort sikt leda till att...**

- andra valutor blir billigare
- priset på varor höjs
- priset på varor sänks
- sparandet på bankkonton ökar

Uppgiften fortsätter på nästa sida!

8. Om det blir lågkonjunktur kan det leda till att...

- arbetslösheten minskar
- den ekonomiska tillväxten minskar
- konsumtionen ökar
- produktionen ökar

A9 Sveriges befolkningsfördelning

85 % av Sveriges befolkning bor på mindre än 1,5 % av landets yta. Befolkningstätheten är mycket större i söder än vad den är i norr.

Vilka problem (1-3 st.) kan det finnas som en följd av att Sverige är så ojämnt befolkat?

Om du vill kan du använda dig av följande eller andra begrepp:

arbetsmarknad	samhälle	sysselsättning
ekonomi	service	urbanisering
individ	skatter	utbildning

Det finns fler rader på nästa sida!

Sverige har länge varit ett land som människor från andra länder flyttar eller flyr till.
Läs först igenom begreppen och skriv sedan in begreppen där de passar bäst!

Det finns fler begrepp än meningar. Inget begrepp ska användas två gånger.

ambassad	immigration	segregation
asyl	integration	Socialstyrelsen
emigration	migration	urbanisering
flykting	Migrationsverket	visum

- Enligt FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna har alla rätt att söka _____ i ett annat land.
- För att räknas som _____ enligt FN, måste man ha särskilda skäl: förföljelse på grund av kön, sexuell läggning, religiös eller politisk uppfattning, nationalitet eller ras.
- Från vissa länder behöver man _____ för att lagligt få resa in i Sverige.
- _____ betyder att människor frivilligt eller av tvång flyttar inom ett land eller från ett land till ett annat.
- _____ handlar om att människor från andra länder blir delaktiga i det nya landet t ex genom arbete eller bostad.
- Att olika grupper av människor lever åtskilda kallas _____.
- I Sverige är det _____ som prövar ansökningar från personer som vill bosätta sig här.
- Idag är det fler människor som söker sig till Sverige än som vill lämna landet.
 Från mitten av 1800-talet och fram till ungefär 1920 var förhållandet det omvända, ca 1 miljon människor flyttade då från Sverige till t. ex. USA. När människor flyttar från ett land kallas det _____.

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR PEDAGOGIK OCH SPECIALPEDAGOGIK